

dys. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk zi spets. 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. 20. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/369e5a70-928e-4fd1-97b3-14083fc697aa/content> [in Ukrainian].

3. Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini. (1991, March 21). [On the basics of social protection of persons with disabilities in Ukraine]. *Zakon Ukrainy №875-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR.* № 21. 252. [in Ukrainian].

4. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti. (2011, February 17). [On the regulation of urban planning activities]. *Zakon Ukrainy № 3038-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* № 34. 343. [in Ukrainian].

5. Pro osnovy mistobuduvannya. (1992, November 16).[On the basics of urban planning]. *Zakon Ukrainy № 2780-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* № 52. 683. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.05.2024

УДК 338.439

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-343-347

Стріяшко Галина Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент, методист вищої категорії відділу програм підвищення кваліфікації, Інституту післядипломної освіти та підвищення кваліфікації, Державного податкового університету
striashko@ukr.net
ORCID ID: 0009-0002-1768-5889

Замрига Артур Вікторович,

кандидат економічних наук, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри публічного та міжнародного права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»
artur.zamryha@kneu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-8919-6633

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Роль держави в забезпеченні інвестиційної безпеки та регулюванні інвестиційних процесів є надзвичайно важливою, особливо в умовах євроінтеграції. Підвищення рівня правового захисту інвесторів, удосконалення законодавства та стимулювання державно-приватного партнерства є ключовими напрямками для розвитку інвестиційного потенціалу України. Водночас, інтеграція до європейських ринків вимагає від держави активної участі в адаптації національних норм до стандартів ЄС, що стане важливим кроком на шляху до сталого економічного зростання та зміцнення інвестиційної безпеки. Актуальним напрямком забезпечення вітчизняного розвитку є модернізація публічного управління. Саме тому державна політика щодо змін та удосконалення процесів формування та реалізації функцій органами влади потребує постійної уваги науковців та практиків. У практику щоденної діяльності органів влади варто впроваджувати найновіші технології збору, опрацювання, зберігання, використання інформації з різних джерел, які доступні для суб'єктів конкурентного ринкового середовища. Інформація та знання, в тому числі знання про можливості отримання інформації, є важливими факторами суспільного прогресу. Особливої актуальності ці процеси набувають у час активних бойових дій та воєнного стану.

Актуальність дослідження інвестиційної безпеки визначається її ключовою роллю в загальній системі економічної безпеки держави. Інвестиції не лише сприяють економічному розвитку, але й можуть мати суттєвий вплив на економічний суверенітет країни, що підкреслює важливість державного контролю та регулювання в цій сфері. Для стабільного та стійкого розвитку економіки важлива як кількість залучених інвестицій, так і їх якість. Держава відіграє вирішальну роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату, що передбачає забезпечення захисту прав інвесторів, стабільність правової системи, передбачуваність економічних умов та ефективну регулятивну політику.

Особлива актуальність цієї теми пов'язана з сучасними реаліями України, яка знаходиться в умовах війни та постійної економічної нестабільності. З огляду на кризові явища на світовому та регіональних рівнях, питання інвестиційної безпеки стає особливо гострим. Війна неминуче впливає на фінансову систему країни, що вимагає розробки нових підходів до забезпечення економічної стійкості та безпеки. Інвестиційна безпека, у свою чергу, є необхідною умовою для відтворення науково-технічного та інтелектуального потенціалу нації, розширення основного капіталу, підвищення конкурентоспроможності економіки та забезпечення сталого економічного зростання. Відповідний рівень інвестиційної безпеки дозволяє країні долати регіональні депресивні явища, зберігати та відновлювати природні ресурси, а також підтримувати екологічну стійкість.

Ключові слова: публічне управління, інвестиційна безпека, євроінтеграція, інвестиція, процес, інвестиційний клімат.

Striashko G., Zamryha A. PUBLIC ADMINISTRATION AND INVESTMENT SECURITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: THE ROLE OF THE STATE IN REGULATING INVESTMENT PROCESSES

The role of the state in ensuring investment security and regulating investment processes is of paramount importance, particularly in the context of European integration. Enhancing the legal protection of investors, improving legislation, and stimulating public-private partnerships are key directions for developing Ukraine's investment potential. At the same time, integration into European markets requires the state's active involvement in adapting national regulations to EU standards, which will be a crucial step toward sustainable economic growth and strengthening investment security.

A crucial direction in ensuring domestic development is the modernization of public administration. Therefore, state policy on reforming and improving the processes of forming and implementing functions by public authorities requires ongoing attention from both scholars and practitioners. The daily practices of government bodies should incorporate the latest technologies for collecting, processing, storing, and using information from various sources that are accessible to entities in the competitive market environment. Information and knowledge, including knowledge about how to access information, are critical factors in societal progress. These processes become especially relevant during active military conflict and under martial law.

The relevance of studying investment security is determined by its key role in the overall system of a state's economic security. Investments not only contribute to economic development but can also have a significant impact on the economic sovereignty of a country, highlighting the importance of state control and regulation in this area. For the stable and sustainable development of the economy, both the quantity and quality of attracted investments are essential. The state plays a decisive role in shaping a favorable investment climate, which involves ensuring investor rights protection, the stability of the legal system, the predictability of economic conditions, and effective regulatory policies.

The particular relevance of this topic is linked to Ukraine's current realities, which are marked by ongoing warfare and economic instability. Given the crises at both global and regional levels, the issue of investment security becomes increasingly acute. War inevitably affects the financial system of the country, necessitating the development of new approaches to ensure economic resilience and security. Investment security, in turn, is a prerequisite for the reproduction of the nation's scientific, technical, and intellectual potential, the expansion of core capital, the enhancement of economic competitiveness, and the provision of sustainable economic growth. Adequate investment security enables the country to overcome regional depressive phenomena, preserve and restore natural resources, and maintain environmental sustainability.

Key words: public administration, investment security, European integration, investment, process, investment climate.

Постановка проблеми. Основною проблематикою інвестиційної політики в Україні є комплекс негативних факторів, що обмежують можливості залучення інвестицій в умовах війни та складного макроекономічного середовища. Серед них:

- нестабільність та непередбачуваність військової ситуації значно впливають на готовність іноземних інвесторів вкладати кошти в країну, оскільки існують високі ризики втрати капіталу та активів;
- високий рівень корупції залишається одним із найбільш вагомих чинників, що стримує інвестиції. Відсутність належного контролю та прозорості в економічних процесах створює середовище, непридатне для довгострокових інвестицій;
- недосконалість законодавчої системи, повільність судової реформи та слабка інституційна спроможність регуляторних органів створюють додаткові перешкоди для інвесторів, які шукають стабільність та захист своїх прав;
- зараз інвестиції в Україні переважно асоціюються з фінансовими інструментами, що вказує на відсутність достатнього інтересу до реальних секторів економіки. Це обмежує можливості для стійкого економічного розвитку;
- попри наявність значних інвестиційних можливостей, зокрема в аграрному секторі, інфраструктурі, енергетиці та цифровій економіці, існує проблема недостатньої промоції цих можливостей на міжнародному рівні.

Для вирішення цих проблем необхідні системні заходи, включно з антикорупційними реформами, посиленням правового захисту інвесторів, розробкою стабільних економічних та регуляторних механізмів. Тільки так можна забезпечити створення привабливого інвестиційного клімату та забезпечити стабільний приплив капіталу в Україну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій Фундаментальні аспекти дослідження процесів інвестиційної діяльності та безпосередньо інвестиційної безпеки, задля перспектив сталого розвитку широко представлено в працях українських учених економістів та юристів, а саме: Ю. Барського, І. Бланка, М.Бутко, М. Вознюка, М. Гітмана, Б. Губського, М. Долішнього, О. Другова, Е.Забарної, В. Колпакова, А. Комзюк, В. Корженкова, О. Хрімлі та інші. Проте залишаються недостатньо обґрунтованими організаційно-економічні засади її активізації в умовах європейської інтеграції. Наведені положення засвідчують актуальність цієї статті.

Мета статті є дослідження особливостей публічного управління та інвестиційної безпеки в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначила відома професорка Е.М.Забарна у своїй праці, жодна країна світу з ринковою економікою не здатна ефективно розвиватися без залучення інвестицій. Інвестиційна діяльність забезпечує, з одного боку, максимально ефективне використання

капіталу в разі його надлишку, а з іншого боку, дозволяє вийти на якісно новий рівень розвитку продуктивних сил у країнах, де відчувається нестача капіталу. Погоджуємося з думкою Е. М. Забарної про те, що сучасний стан економіки України характеризується глибоким спадом інвестиційної активності на всіх рівнях, наслідком чого є все більш прогресуюче старіння виробничого потенціалу [1].

Луїс Т. Вельс та Алвін Г. Вінг зазначають, що політика, спрямована на залучення інвестицій, може мати різні цілі, а саме: збільшення обсягу іноземних інвестицій, підвищення їхньої якості, а також збільшення кількості підприємств та організацій, які змагаються за інвестора¹. Здійснення інвестиційної політики повинне мати цілеспрямований та систематичний характер, узгоджуватися з головною метою та завданнями економічної політики, водночас потрібно зважати на фактичне становище економічного розвитку країни. Головна мета державної інвестиційної політики полягає у визначенні оптимальних індикаторів процесу інвестування для забезпечення його максимального рівня ефективності, динамічного макроекономічного балансу, що дасть змогу суттєво поліпшити інвестиційний потенціал [2].

Європейський Союз розглядає інвестиції не лише як надходження капіталу, але і як спосіб сприяння сталому розвитку. Інвестиційну політику Європейського Союзу націлено на надання інвесторам певної стабільності та правової визначеності, а також формування сприятливого середовища для ведення бізнесу відповідно до міжнародних норм і правил. Зауважимо, що країни-члени ЄС реалізують власну політику сприяння інвестиціям, яка корелюється зі спільною інвестиційною політикою ЄС. Відповідно до плану зовнішніх інвестицій Європейського Союзу перспективними напрямками інвестиційної діяльності країн ЄС є:

- стала енергетика й зв'язок;
- фінансування малих і середніх підприємств;
- сталє сільське господарство, сільське підприємництво та агробізнес;
- сталі міста;
- цифрові технології для розвитку [4].

Залучення досвіду й практики країн ЄС в інвестиційній сфері сприятиме активізації інвестиційної діяльності на шляху імплементації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Зокрема, реалізація положень Глави 13 «Торгівля та сталий розвиток», статей Розділу 5 «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною і ЄС передбачає:

– досягнення прогресу на шляху встановлення привабливого та стабільного інвестиційного клімату за допомогою забезпечення інституційних, правових, фіскальних й інших умов, а також сприяння взаємному інвестуванню на недискримінаційній основі;

– ефективне співробітництво з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), Європейським банком з реконструкції і розвитку (ЄБРР) та іншими міжнародними фінансовими організаціями й інструментами для підтримки співробітництва між сторонами [5].

З огляду на європейський досвід реалізації стратегій та розвитку, проаналізувавши доктрини у міжнародному праві, можна дійти одного висновку- відсутнє єдине та уніфіковане визначення поняття «інвестиції». Це зумовлено багатосторонністю та складністю відносин, що виникають в сфері здійснення інвестицій. В сучасній практиці вирішення інвестиційних спорів МЦВІС використовують певний перелік критеріїв для визначення наявності чи відсутності юрисдикції для розгляду спору. Ці критерії мають назву тест Salini. Використовуючи цей тест в міжнародній практиці здійснюється кваліфікація тих чи інших вкладень як «інвестицій». Варто зауважити, що в міжнародному інвестиційному праві побутує диференційований підхід до розуміння поняття «інвестицій», що означає різний підхід до розуміння цього поняття, виходячи з характеру відносин між сторонами.

Однак, щодо України незважаючи на кількість укладених договорів, їх рамковий характер може обмежувати можливості для більш глибокого та індивідуалізованого регулювання інвестиційної діяльності в різних секторах економіки. Крім того, ефективність цих угод значною мірою залежить від практичної імплементації положень у національне законодавство та від ефективності судової системи, яка забезпечує виконання правових гарантій.

Отже, правова оцінка угод про сприяння та взаємний захист і безпеку інвестицій свідчить про їх важливість для забезпечення стабільності інвестиційного клімату, однак існує необхідність у посиленні практичної імплементації та адаптації цих угод до сучасних умов розвитку економіки України. Проте залишається мало досліджене правове поле двох-трьох-сторонніх чи навіть цілий альянс угод про сприяння та взаємний захист інвестицій між Україною та іншими державами і це вказує на важливу роль цих документів у регулюванні інвестиційної діяльності та наданні правового захисту інвесторам. Основна мета таких угод полягає у створенні сприятливого інвестиційного клімату шляхом забезпечення стабільності, передбачуваності та правових гарантій для інвесторів обох сторін.

Основними компонентами інвестиційної безпеки нашої держави на шляху інтеграції є: географічне положення країни, рівень державного управління, запаси природних ресурсів, промисловий потенціал, рівень сільськогосподарського виробництва, рівень соціально-демографічного розвитку та інтеграційні процеси. Головною особливістю інтеграції, що відрізняє її від інших форм політичної співпраці між країнами, є наявність наднаціональних органів, яким держави-учасниці асоціації делегують частину свого суверенітету. У процесі інтеграції економічні аспекти тісно переплітаються з політичними та військовими.

Пріоритети України в державній економічній політиці, спрямованій на зближення з Європейським Союзом, значно змінилися з 2014 року. Це інтеграційне прагнення спричинило зміну чинників, що забезпечують економічну безпеку держави, і призвело до необхідності вивчення цих чинників, загроз і процесів, що впливають на стан інвестиційної безпеки України. Проте, необхідна єдина державна політика для досягнення науково обґрунтованого рівня не лише інвестиційної безпеки а й публічного управління в інвестиційних процесах в цілому. Ця політика має бути підкріплена системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім і зовнішнім загрозам, які можуть виникнути в країні. Без добре розробленої та ефективно впровадженої державної політики забезпечення інвестиційної безпеки країни неможливо вийти з будь-якої кризи, створити ефективні механізми соціального захисту населення та керувати економічною ситуацією в країні загалом і в її регіонах. Інтеграція економічної безпеки України з міжнародними інвесторами повинна стати однією зі складових державної політики.

На сьогодні вчені, які займаються вивчення міжнародного інвестиційного права також звертають увагу на угоди, що були розроблені Світовою організацією торгівлі. Серед них Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [6] та Генеральна угода з торгівлі послугам [7]. Ці договори безпосередньо не стосуються правового регулювання іноземних інвестицій, проте містять важливі норми щодо їх захисту. Доречним буде не оминати увагою значення арбітражної практики в міжнародному інвестиційному праві. Арбітражна практика не визнається джерелом права, оскільки не відповідає формально-юридичним ознакам джерела права, проте має суттєве значення для інвестиційного права. Окремі рішення арбітражних установ є визначальними для практики вирішення інвестиційних спорів та сприяють формуванню стандартів та принципів в інвестиційному праві.

Приведення національного законодавства до правових стандартів Європейського Союзу та використання найкращих його практик в питанні регулювання інвестиційної діяльності дозволить вирішити більшість проблем щодо механізмів реалізації правових гарантій та забезпечення ефективного захисту прав інвесторів. Проте, адаптація правових норм ЄС пов'язана з цілим рядом процедурних питань.

Бурхливий та безсистемний розвиток національного законодавства спричинив проблему щодо оптимізації та уніфікації правових норм в сфері інвестиційних відносин. Вказана проблема неодноразово озвучувалася вітчизняними вченими та органами державної влади. Ефективне правове регулювання та дієві механізми правових гарантій є головною умовою впевненості інвесторів, в тому що їх активи належними чином захищені, а мета їх вкладення буде досягнутою. У межах удосконалення інвестиційного законодавства окремо слід звернути увагу на специфіку інвестиційних проектів.

Інвестиційний проєкт – це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності.

Висновки. У підсумку, інвестиційна безпека відіграє ключову роль у розвитку економіки України, особливо в умовах євроінтеграції та зростаючих викликів, спричинених кризовими явищами як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Залучення інвестицій є незамінним елементом для модернізації економіки, відновлення її виробничого потенціалу та сприяння сталому економічному зростанню. Державна політика у сфері інвестицій повинна бути комплексною, системою та відповідати найкращим практикам, розробленим як у межах ЄС, так і на міжнародному рівні.

Інтеграція України до європейського ринку передбачає адаптацію національного законодавства до правових стандартів ЄС, що є необхідним для створення стабільного інвестиційного клімату та залучення міжнародних інвесторів. Водночас, держава має приділяти особливу увагу забезпеченню правової визначеності для інвесторів та ефективності судової системи, оскільки це безпосередньо впливає на рівень довіри з боку інвесторів.

При правовому супроводі інвестиційних проєктів щодо інновацій необхідно враховувати додаткові ризики, обумовлені проведенням досліджень за участю людей. При цьому інвестиційний проєкт в інновації як складний юридико-технічний документ – з економічними розрахунками, обґрунтуванням виду та розміру інвестицій, їх циклу реалізації у часі. Для подолання ризиків цих проєктів доцільним є залучення страхування ризиків. Як уже зазначалось, воєнні дії на території України зумовили значні руйнування економічної інфраструктури, негативні логістичні зміни й загалом зміни у виробництві, попиті та споживанні. Крім того, пандемія, кліматичні зміни та складна політична ситуація у світі ускладнюють вирішення багатьох актуальних для національного господарства завдань.

Інвестиційна політика також повинна враховувати необхідність залучення іноземного капіталу до стратегічних секторів економіки, таких як енергетика, агропромисловий сектор, малий та середній бізнес, міська інфраструктура та цифрові технології, що є ключовими напрямками в європейських стратегіях.

Загалом, стабільна інвестиційна політика, заснована на правових гарантіях та ефективному державному управлінні, дозволить Україні подолати кризові явища, зміцнити свою економіку та стати більш конкурентоспроможною на світовому ринку.

Однак розраховувати на традиційні інвестиції у напівзруйнованій країні не можна. При цьому варто використати сучасний тренд на ринках капіталу, який полягає в тому, що міжнародні інвестори все частіше при виборі об'єкта інвестування замислюються про соціальний вплив своїх інвестицій і прагнуть створити

додану вартість в інвестиційному портфелі на благо майбутніх поколінь. Доцільно використати альтернативні форми інвестування, які набувають розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Забарна Е. М. До питання формування методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості регіонів України. *Проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 169–175.
2. Wells L. Marketing a Country: promotion as a Tool for Attracting Foreign Investment. Multilateral Investment Guarantee Agency. Washington, D.C. : The World Bank, 2000. 189 p.
3. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / пер. з нім. О. Погорілий. К.: Основи, 1998. 534с.
4. EU EXTERNAL INVESTMENT PLAN. URL: https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan_en
5. Угода про асоціацію між Україною і ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Прийняття від 15.04.1994 року. Дата оновлення: 06.12.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018/ed19940415
7. Генеральна угода про торгівлю послугами. Прийняття від 15.04.1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017
8. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
9. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2022. 186 с.
10. Скрипаль А. Інвестування в Україну під час війни. 2022. URL: <https://trans.info/ro/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240>
11. Ангел Є., Гулік А. Як українська промисловість долає воєнні виклики. URL: <https://zn.ua/ukr/promyshliennost/jak-ukrajinska-promislovisht-dolaje-vojenni-vikliki.htm>

REFERENCES:

1. Zabarna, E. M. (2017). Do pytannia formuvannia metodychnoho pidkhodu do otsinky investytsiinoi pryvabyvosti rehioniv Ukrainy. [To the issue of forming a methodical approach to assessing the investment attractiveness of the regions of Ukraine]. *Problemy ekonomiky*. №2. 169–175. [in Ukrainian].
2. Wells, L. (2000). Marketing a Country: promotion as a Tool for Attracting Foreign Investment. 189. [in English].
3. Veber, M. (1998). Try chysti typu lehitymnoho panuvannia. Sotsiolohiia. Zahalnoistorychni analizy. Polityka. [Three pure types of legitimate rule. Sociology. General historical analyses. Policy]. (O. Pohorilyi Trans.). 534. [in Ukrainian].
4. EU EXTERNAL INVESTMENT PLAN. (2019). Retrieved from: https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan_en [in English].
5. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu i YeS. (2014, June 27). [Association Agreement between Ukraine and the EU]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].
6. Uhoda pro torhovelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti. (1994, April 15). [Agreement on trade aspects of intellectual property rights]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018/ed19940415 [in Ukrainian].
7. Heneralna uhoda pro torhivliu posluhamy. (1994, April 15). [General agreement on trade in services]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017 [in Ukrainian].
8. Pro innovatsiinu diialnist. (2002, July 4). [On innovative activity]. Zakon Ukrainy № 40-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
9. Huk, O. V., Shenderivska, L. P., Mokhonko, H. A. (2022). Investuvannia innovatsiinoi diialnosti. [Investing in innovative activities]. 186. [in Ukrainian].
10. Skrypala, A. (2022). Investuvannia v Ukrainu pid chas viyny. [Investing in Ukraine during the war]. Retrieved from: <https://trans.info/ro/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240> [in Ukrainian].
11. Anhel, Ye., Hulik, A. (2022). Yak ukrainska promyslovisht dolaie voenni vyklyky. [How Ukrainian industry overcomes military challenges]. Retrieved from: <https://zn.ua/ukr/promyshliennost/jak-ukrajinska-promislovisht-dolaje-vojenni-vikliki.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.05.2024